

بر آورد و تحلیل روند تهدید

www.ketab.ir

دانشگاه عالی دفاع ملی

تهران ۱۳۹۰

شناسه: گروه مطالعات تهدیدات دانشکده امنیت ملی

عنوان و پدیده آورنده: برآورد و تحلیل روند تهدید - گروه مطالعات تهدیدات ملی.

مشخصات ظاهری: ۱۵۷ صفحه - متن تک رنگ - جلد رنگی

بها: ۳۷۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱-۶۱-۹

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات: امنیت ملی - تهدید-آسیب پذیری -

حیات ملی - تهدیدات خارجی

پشت جلد به انگلیسی: Threats trend stimulation and Analysis

برآورد و تحلیل روند تهدید

مؤلف: گروه تهدیدات امنیت ملی - دانشکده امنیت ملی

ویراستار ادبی: سیاوش حسن آبادی

حروف نگار و صفحه آرا: امید رمضانی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱-۶۱-۹

طرح جلد: مهدی احمدی

ناشر: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

چاپ اول: بهار ۱۳۸۹

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

بها: ۳۷۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

انتشارات: تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان همکام،

دانشگاه عالی دفاع ملی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

آدرس اینترنتی: WWW.SNDU.AC.IR

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است

فهرست

عنوان

صفحه

سخن ناشر

پیشگفتار

مقدمه

فصل اول: چیستی و جرایب امنیت ملی

گفتار اول: امنیت ملی

۱. پیدایی مفهوم امنیت ملی ۱۷
۲. نگرش نسبت به امنیت ملی ۲۰
۳. دگرگونی های مفهوم امنیت ملی ۲۲
۴. تعریف مفهوم امنیت ملی ۲۳
۵. تعریف امنیت در ج.ا.ا ۴۲
۶. ویژگی های امنیت ملی ۴۳
۷. ابعاد امنیت ۴۶
۸. اهداف امنیت ملی ۴۸

گفتار دوم: تهدیدهای امنیت ملی

۱. تهدید ۵۱
۲. ماهیت تهدید امنیتی ۵۲
۳. مفهوم تهدید علیه امنیت ملی ۵۳
۴. منابع تهدیدکننده امنیت ملی ۵۷
۵. تهدیدهای داخلی ۵۹
۶. راه مقابله با تهدیدها ۶۸

۷. دگرگونی های داخلی و تاثیر آن بر امنیت ملی..... ۷۴

فصل دوم: حیات نظام جمهوری اسلامی ایران ...

۱. تهاجم فرهنگی..... ۸۱
۲. آسیب پذیری های داخلی و تهاجم فرهنگی..... ۸۴
۳. آسیب پذیری فرهنگی..... ۸۶
۴. تهاجم فرهنگی: گذشته و حال..... ۸۸
۵. قاچاق مواد مخدر و تاثیر..... ۱۰۳
۶. قاچاق مواد مخدر و افزایش خروج غیرمجاز..... ۱۰۵
۷. چالش ها و آسیب های هویت و فرهنگ ایرانی..... ۱۰۹
۸. بصورت خلاصه تهدیدات امنیت ملی ناشی از عملکرد مطبوعات..... ۱۱۶
۹. فرار مغزها..... ۱۱۷
۱۰. رقابت های سیاسی و جناح بندی سیاسی..... ۱۱۹

فصل سوم: مقایسه تهدیدات دهه اول با دهه دوم...

۱. رقابت های سیاسی..... ۱۲۵
۲. تهاجم فرهنگی..... ۱۳۰
۳. بحران هویت..... ۱۳۱
۴. مواد مخدر..... ۱۳۶
۵. فرار یا مهاجرت مغزها..... ۱۳۸

منابع

سخن ناشر

دانشگاه عالی دفاع ملی به عنوان سازوکاری علمی و سازمانی در توسعه ادبیات راهبردی و آموزش مدیران عالی کشور در حوزه مسائل راهبردی، دفاعی، امنیتی، با بهره‌گیری از بنیان‌ها و نظریه‌های بومی، در صدد تدوین راهبردهای تعالی بخش به منظور تحقق اهداف منبسط از رسالت و مأموریت علمی خویش است.

این دانشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل و راه‌اندازی آن پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در صحنه آموزش مسایل دفاعی - امنیتی به منظور کادرسازی متناسب با اهداف مقدس جمهوری اسلامی در سطوح مدیران عالی کشوری و لشکری پیش قدم بوده و وظیفه خطیر خود در جهت آموزش فرماندهان و مدیران عالی رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است. این امر هنگامی مهم‌تر می‌نماید که نگاهی پژوهشی و عمیق به پیرامون کشور، منطقه و جهان داشته باشیم؛ چراکه با ظهور تهدیدات نوین در عرصه‌ی بین‌الملل، لزوم داشتن چنین کانونی برای به هنگام نگاه داشتن مدیران عالی و فرماندهان نظامی کاملاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر ایده‌ی ایجاد تمدنی بزرگ موجب می‌شود تا این تلاش و تعهد موجب توسعه همکاری‌ها و ترغیب سازمان‌هایی گردد که برای پیروی از این هدف متعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌ها تولید و توزیع ادبیات راهبردی را یاری نمایند.

با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در دانشگاه که حاصل تلاش اساتید و فرهیختگان متخصص در علوم راهبردی و دانش‌آموختگانی است که با نهایت تلاش و کوشش مدت زمان مفیدی از دوران زندگی خود را جهت فراگیری مفاهیم و اصول علوم راهبردی و تدوین رساله‌ی دکتری در دانشگاه طی نموده‌اند، نمایان می‌گردد. در این راستا انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی در سه حوزه‌ی مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و مفاهیم عالیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، سعی در انتقال مفاهیم و آموزه‌های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستر دست‌های پرتوانی که نیل به این اهداف را تسهیل می‌نمایند مجموعه حاضر که در قالب داده‌های منتج از به گرمی می‌فشارد. رهنمودهای مقام معظم رهبری در رابطه با چشم‌انداز بیست ساله کشور، در اختیار خواننده گرامی قرار گرفته است. امید دارد بتواند ارتقای قابلیت‌ها و ظرفیت تصمیم‌گیری را برای خوانندگان خود به همراه داشته و آثار مبارکی را در توسعه کشور و تحقق سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران به ارمغان بیاورد.

و ماتوفیقی الا بالله

انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

پیشگفتار

مفهوم امنیت ملی موضوع اساسی و تکراری در ادبیات بجا مانده از دانشمندان علوم سیاسی، سیاست‌مداران و رهبران نظامی است. امنیت مفهومی چندوجهی و همزاد با مفاهیمی مانند قدرت، تهدید و آسیب است. با وجود ارائه تعاریف متعدد از امنیت ملی و تلاش برای روشن کردن این مفهوم، ابهام همچون سایه‌ای همیشه به همراه این مفهوم است. برخی امنیت ملی را با توانایی یک ملت برای تأمین منافعش مترادف دانسته‌اند، گروهی آن را نبود تهدید و وجود تأمین تعریف کرده‌اند که ناظر بر امنیت مادی و روانی است. امنیت با تعریف مفهوم مخالف یعنی ناامنی و بیان شاخصهای وضعیت فقدان امنیت نیز قابل تقریب به ذهن هست امنیت یک وضعیت است و هرگونه تعریفی از آن نسبی است و متأثر از شرایط موجود می‌باشد از این رو به سختی می‌توان از وضعیت ایده‌آل امنیتی و حصول امنیت کامل سخن گفت چرا که محیط پیرامونی متغیر و کمتر قابل کنترل است. امنیت ملی هم به مثابه وسیله نیل انسان و جوامع بشری به غایات خود و هم به عنوان هدفی که ابزارها و امکانات مادی و معنوی در تحقق این نیاز حیاتی به کار گرفته می‌شود مطرح است، اساساً فلسفه تأسیس نهادهای عمومی و حکومت‌ها و در شکل تکامل یافته آن یعنی دولت مدرن پاسخگویی به همین نیاز اولیه بشری. نیازی که مازلو روان‌شناس معروف آن را در سلسله مراتب نیازها و انگیزه‌ها بلافاصله پس از نیازهای جسمانی مانند گرسنگی و تشنگی قرار داده است و تنها در صورت تأمین این نیاز

حیاتی زمینه رشد و شکوفایی نیازهای متعالی و به تعبیر دیگر خود شکوفایی انسان فراهم می‌آید.

امنیت ملی مفهومی است که بطور نسبتاً غیرقابل تفکیکی با تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها درآمیخته و درک اصولی و واقعی آن را بدون ادراک صحیح تهدید و آسیب‌پذیری دچار اشکال می‌کند. علی‌هذا برای درک راحت‌تر موضوع در این کتاب سعی شده تا ابتدا تعاریف روشن علمی از مقوله امنیت ملی و تهدیدات آن از دیدگاه‌های مختلف ارائه و در نهایت پس از ذکر مصادیق تهدید درد و دهه مورد بحث، کم و کیف تهدیدات با هم مقایسه شده است.

نویسنده امید دارد که مطالعه این کتاب بتواند فراز مطلوبی را در ارتقاء و اعتلاء سازمان‌های راهبردی کشور فراهم آورد. جا دارد در این جایگاه از ریاست محترم دانشگاه عالی دفاع ملی و معاونت محترم پژوهش و تولید علم دانشگاه و دیگر همکارانشان در بخش تولید و نشر علم که موجب تبدیل این تلاش علمی به کتاب گردید کمال قدردانی و تشکر را نموده و از خداوند متعال، توفیقات روز افزون این عزیزان را خواستار باشم.

گروه تهدیدات امنیت ملی

دانشکده امنیت ملی

مقدمه

پیروزی انقلاب اسلامی ایران در بهمن ۱۳۵۷ و تحقق وعده‌های حضرت امام خمینی (ره) حادثه‌ای غیرمنتظره برای بسیاری از دولت‌مردان آمریکا و رژیم صهیونیستی بود. به اعتراف بسیاری از آنها، انقلاب زلزله‌ای ویرانگر برای جهان غرب بود. آمریکا یکی از مطلوب‌ترین پایگاه‌های خود را در کنار قدرت دیگر آن روزگار (شوروی سابق) از دست داده بود. حکومت کمونیستی شوروی از این که دولتی با انگیزه‌های دینی توانست به پیروزی برسد و در برابر قدرتها قد علم کند، خشمگین بود. پیام انقلاب به لبنان و فلسطین رسید. جنبش‌های اسلامی در مصر، تونس، الجزایر، سودان، عربستان و ترکیه احیاء شد. اینک شعار «نه شرقی، نه غربی» تحقق واقعی یافته بود. بر همین اساس دشمنی‌ها با نظام اسلامی آغاز شد.

امریکا و شوروی که دو تیغ مخالف هم بودند با یک هدف درصدد قطع ریشه انقلاب برآمدند و در قالب نیروهای چپ و راست، ضد انقلاب و غیره به مبارزه با انقلاب پرداختند. بدین ترتیب پس از پیروزی انقلاب و سقوط رژیم وابسته به استکبار در ایران و تزلزلی که در رژیم‌های وابسته افتاد، استکبار جهانی دشمنی خود را در جهت براندازی نظام اسلامی و بازگشت سلطه، روی ایران متمرکز نمود و در طول دو دهه از گذشت عمر پر برکت انقلاب اسلامی، شرایطی را در منطقه فراهم نمود تا جمهوری اسلامی ایران را در محاصره قرار داده و با اعمال فشار به اهداف خود دست یابد. با نگاهی گذرا به اطراف

کشورمان می‌توان به میزان توطئه دشمنان و حجم تهدیدات علیه انقلاب اسلامی ایران پی برد. واقعیت این است که کشورمان با ۱۵ کشور در آب و خاک هم مرز است که تمامی آنان دارای مشکلات امنیتی و هر یک به نوعی بی‌ثبات و بالقوه علیه ما تهدید به شمار می‌آیند.

دنیای ما صرفه نظر از گذر زمان و تحولات طبیعی آن، از ویژگی‌هایی برخوردار بوده و با پدیده‌هایی روبرو است که آشنایی با این ویژگی‌ها و شناخت پدیده‌ها با توجه به تأثیری که در آینده دارد، حائز اهمیت است.

این ویژگی‌ها و پدیده‌ها عبارتند از:

۱. طرح یک قطبی شدن جهان به رهبری امریکا.

۲. ظهور قدرت‌های اقتصادی صنعتی منطقه‌ای.

۳. پدیده ناسیونالیسم و قوم‌گرایی.

۴. ظهور پدیده اسلام‌گرایی و نهضت جهانی اسلام.

انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران در معادلات جهانی و در ارتباط با ویژگی‌های مذکور، نقش و جایگاه خاصی دارد، زیرا اولاً انقلاب اسلامی ایران به عنوان الهام‌بخش و احیاگر حرکت اسلامی در جهان مطرح بوده و نقش هدایت‌گری را برای اتحاد اسلامی ایفا می‌کند و اکنون با توجه به خطری که استکبار جهانی از حرکت اسلامی احساس کرده و ضربه‌هایی که متحمل شده این جریان توفنده بیش از هر زمان نیازمند به هدایت و رهبری دارد تا در چارچوب

آرمان های اسلامی راهی را که انتخاب کرده در جهت کسب پیروزی های بیشتر ادامه دهد و در این زمینه جمهوری اسلامی و رهبری مقتدر آن بیشترین رسالت را بر عهده دارند. ثانیاً از آنجا که استکبار جهانی انقلاب اسلامی ایران را هدایت گر و پشتیبان حرکت جهانی اسلام می داند و در حال حاضر جمهوری اسلامی ایران خط مقدم دفاع از اسلام راستین و پشتیبانی معنوی از نهضت های اسلامی را بر عهده دارد، به طور طبیعی بیشترین سرمایه دشمن و توطئه های استکبار متوجه این انقلاب و نظام بوده و کفر جهانی از هیچ تلاشی برای از پا درآوردن این نظام کوتاهی نخواهد کرد. لذا حفظ و تداوم و سیادت انقلاب اسلامی در راستای نهضت جهانی اسلام و مقابله جدی با تهاجم استکبار علیه حرکت جهانی اسلامی و انقلاب اسلامی در سایه توجه به نقش و جایگاه انقلاب اسلامی در دنیای معاصر و همچنین شناخت انواع تهدیدات، ترفندها و توطئه ها میسر می باشد.

مسلماً تهدیدات متعددی در ابعاد و سطوح مختلف اعم از داخلی و خارجی متوجه نظام است که پرداختن به مجموعه تهدیدات به صورت جامع کاری بس بزرگ، ارزشمند و پرحجم است که مستلزم تشکیل گروهی کارآمد و مدت زمانی طولانی است. لذا نویسنده در این کتاب تلاش کرده به بررسی تهدیدات داخلی در دو حوزه سیاسی و فرهنگی، در دو دهه گذشته و ارائه راهکارهای علمی و کاربردی برای مقابله با آن بپردازد.